

Ярко творческо присъствие

85 години от рождението на проф. Христо Христов

Той притежаваше удивителна енергия и бодър творчески дух.

Последният си филм засне на 71 години, а кроеше планове и за мащабен тв сериал.

И въпреки че не спря да работи до последния си дъх, Христо Христов впечатляваше с естествената си виталност, съчетана с неговия хармоничен характер като нагледно доказателство за дълголетно продотворно присъствие в българския театър, опера, телевизия, кино и изобразително изкуство.

Никола Дадов в „Дърво без корен“

Парадоксът е, че първо пловдивчанинът Христо Христов се насочва към медицината.

Нещо повече, при посещение в болницата през 1946 г. самият Георги Димитров се ръкува с него и му пожелава да стане добър лекар! Действително Христов завършва медицина седем години по – късно, но както сам си признава в едно интервю – „Измених на първата си професия.“

Любовта му го насочва към самодейния театър, където се изявява като режисьор и художник.

ВИТИЗ (днешната НАТФИЗ) „Кръстьо Сарафов“ завършва в класа на проф. Георги Костов през 1958 г.

Работи като режисьор и художествен директор на Пловдивския театър, в който прави силни постановки – „Борове не превиват клони“ (1962), „Мъртво вълнение“ (1963), „Иркутска история“ (1964), „Бай Ганьо“ (1966), след което специализира филмова режисура при прочутия Михаил Ром в „Мосфилм“ (1966 – 1967).

Оттам крачката до кинопедагогиката и режисурата е една и затова не е чудно, че е привлечен за преподавател (1968) и професор (1980)

в Националната театрална и филмова академия. Христо Христов съчетава работата си върху филмови и театрални проекти, в които блясва и като оригинален концептуален художник със свой стил, и като добър драматург. Театралите помнят най – добрите му изяви, свързани с постановките на „Мърваши песнивец“ (1985), „Три високи жени“ (1996) и „Енигматични

вариации“ (1998), меломаните му свързват името с реализацията на операта „Хан Аспарух“ (1981), а в телевизията Христов демонстрира предпочитание към музикалните миниатюри – „Никола Гюзелев – път към образа“ (1990), портретите на значими творци – „Мегаполис“ (1982) и „Кендзо Танге“ (1982), криминалето „Двойната примка“ (1987) и „Девет – числото на кобрата“ (1989), психологическата драма „Мираж под наем“ (1994) и тв моноспекткъл „Последният живот“ (2005).

Пълна реализация на амбициозните си планове Христо Христов осъществява в киното – при това още с дебюта си, екранизацията на „Железният светилник“ под заглавие „Иконостасът“ (1969), в съдружие с Тодор Динов.

Не всички от фирмите му се радват на еднакъв успех.

Някои от тях стъписват с орнаменталната си кинематографична форма – „Последно лято“ (1973) и „Циклопът“ (1976), други отблъскват с натуралистичния си песимизъм – „Камионът“ (1980), или с официозното третиране на модната някога миграционна тема – „Дърво без корен“ (1974).

Христо Христов опитва и допълнение на вече разработена тема в „Срещу вятъра“ (1977), оказал се своеобразно допълнение на „Циклопът“, като не отказа и откровено поръчково заглавие като „Наковалня или чук“ (1972), след което получава „Златна роза“ (втората ще дойде осем години по – късно за „Бариерата“), както и неизбежното издигане в съюзната йерархия – председател на СБФД от 1972 до 1983 г., Димитровска награда (1974), ордените „НРБ“, първа степен и „Георги Димитров“ (1986)...

Той е председател на Комисията за игрално кино към Националния филмов център през 1995 – 1999 г. и председател на Обществения съвет за кино (1999)

През 2004 г. е удостоен с държавната награда „Св.Паисий Хилендарски“, като при награждаването му премиерът Симеон Сакскобургготски отбелязва, че е „ един от най – уважаваните творци на българския театър и кино, с изключителен принос за тяхното успешно развитие“.

Той е първият български кинематографист, избран за член на Европейската филмова академия и първи лауреат на учредената през 2006 г. Награда на министъра на културата за цялостен принос към българското кино.

Пътят на Хр.Христов в целулоидния свят не е нито толкова гладък, нито пък парадно подреден.

По тази причина заедно с екранизацията на Хайтов („Дърво без корен“) демонстрира интерес към актуалните проблеми на съвременния град, претворени със средствата на модерната и раздвижена докумен-

талистика („Кендзо Танге“), а след „Циклопът“ (1976) заснема три от най – достойните си и значими творби – екранизацията по Павел Вежинов „Барьерата“ (1979), критичната и ангажирана „Една жена на 33“ (1982), по сценарий на Боян Папазов, която не само мълниеносно е свалена от екран след гнусна статия на колегата му проф. Владимир Каракашев в официоза „Работническо дело“ и забранена, но и му коства шефския пост в Съюза на филмовите дейци и емоционално – разтърсващата драма „Събеседник по желание“ (1984) на сценариста Владимир Ганев, в която образът на Бъч, изигран от Васил Михайлов, съдържа в себе си черти от неговата неравна и трудна биография.

А Христо Христов умее да работи с актьора пред камерата, когато тя е в ръцете на Венец Димитров или Атанас Тасев, а над партитурата работи верният Кирил Цибулка – той превърна в трагик големия Григор Вачков в „Последно лято“, а преди това и Емилия Радева и Виолета Гиндева в „Иконостасът“, доказва, че Стефан Гецов е голям филмов актьор в „Наковалня или чук“, ангажира за първата главна роля Никола Дадов в „Дърво без корен“ и Михаил Мутафов в „Циклопът“.

Той импулсира Ваня Цветкова да полети към звездите в партньорство с големия Инокентий Смоктуновски в „Барьерата“ и лансира като пълноценна драматична актриса Параскева Джукелова в „Суламит“...

Христов е от тия творци, които не се оплакват от съдбата си, не припомнят своето минало, не се изтъкват като герои.

И преди промените ни снимаше интензивно (помним още „Характеристика“, 1986 и „Тест`88“), но и след 10 ноември 1989 г. не скръсти ръце, нито се оплакваше, че културата ни умира.

Режисира театрални спектакли, поставя в телевизията, припомни си най-добрите дни в документалното кино с „Дум спиро сперо“ (1995), за да се завърне достойно на големия екран със смел и предизвикателен поглед към епохата на нетърпимост – 40-те години на миналия век, какъвто демонстрира

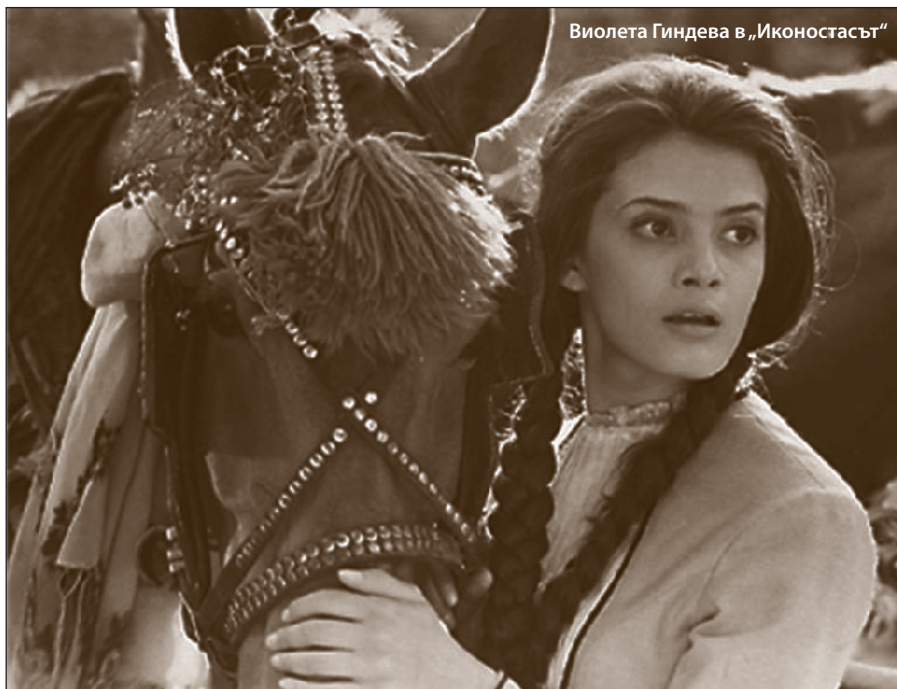
в „Суламит“ (1997) по сценарий на Владо Даверов.

През последните години от своя живот проф. Христов вложи всичките си усилия да осъществи големия и съкровен проект – тв сериал по „Железният светилник“ и „Преспанските камбани“ на Димитър Талев.

Още с кинодебюта си той доказва, че познава света на Талев, че умее да превъплъти в звукозрими образи неповторимия облик на Преспа

Христо Христов

Виолета Гиндева в „Иконостасът“

Григор Вачков
в „Последно лято“

и нейните уникални герои, борещи се за свобода, човешко достойнство и личен възход.

За съжаление замисълът на професора остана неосъществен по

финансови причини.

Христо Христов почина на 17 април 2007 г. на 81 години.

Борислав Гърдев